

Korunmaya muhtaç çocuklar hakkında Kanun

(Resmî Gazete ile ilân : 27 . V . 1949 - Sayı : 7217)

No.
5387

Kabul tarihi
23 . V . 1949

BİRİNCİ MADDE — Beden, ruh, ahlâk gelişmeleri tehlikede olup ana ve babasız, ana ve babası belli olmıyan ve Türk Medeni Kanunu hükümlerine göre haklarında korunma tedbirleri alınmasında zaruret görülen çocukların mahkeme kararıyla ve reşit oluncaya kadar bu kanunla belli edilen şartlar içinde bakılma ve yetiştirilerek meslek sahibi edilmeleri köy ihtiyar heyetleri, mahallî belediyeler, Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığınca sağlanır.

İKİNCİ MADDE — Her hangi bir yerde, evvelki maddede yazılı vasıflarda bir çocuğun bulunduğu, zabıta, Devlet veya belediye memurları ve muhtarlar tarafından öğrenilince, mahallin en büyük millî eğitim memuruna haber verilir. Millî Eğitim memuru çocuğun durumuna göre gerekli tedbirleri aldirmekle beraber keyfiyeti derhal mahkemeye bildirir. Mahkemece; çocuğun durumu, hangi şahıs, aile veya müesseseye tevdi edileceği, mevcut emvali varsa kimin tarafından idare edileceği tâyin edilir.

ÜÇÜNCÜ MADDE — İkinci madde hükmüne göre mahkemece, bir çocuk köyde bir şahıs, bir aile veya bir müesseseye verilirse, o çocuğun bakımına, korunmasına, iş ve güç sahibi edilmesine, köy muhtar ve ihtiyar heyeti nezaret eder.

Bu çocukların bakımına yardım olmak üzere verilecek ücretler köyün bütçesi dairesinde aynî veya nakdî gelirlerinden ve bu kanunun maksadına uygun olarak vâkı olacak bağış ve tesislerden verilir. Bu suretle bir yere verilen çocukların malları varsa veya ana ve babaları olup da yardım edecek kudrette iseler, çocukların bakımlarına iştirak ve katılma miktarları, Türk Medeni Kanunu hükümleri dairesinde mahkemece tâyin edilir.

DÖRDÜNCÜ MADDE — Belediyesi bulunan yerlerde bu gibi çocukların üçüncü maddedeki şekilde bakım ve korunması ve iş güc sahibi edinmeleri belediyeler tarafından yapılır. Aynı il içerisinde bulunan belediyeler re'sen veya birleşerek çocuk bakım ve yetiştirmesini sağlayacak müesseseler kurabilirler.

Belediye bütçelerinin bu maksat için açılacak bölümüne bütçe genel yekûnunun yüzde biri nispetinde bir ödenek konur. Bu kanunun gayesine uygun bağışlar buna eklenir.

Bütçede bu maksat için ayrılan ödenek yılı içinde başka bölüme aktarılamaz.

BEŞİNCİ MADDE — Mahallen bakım ve korunmasını köylü takatinin karşılamadığı çocuklara yardım olmak üzere her yıl Özel İdare Bütçelerinin yüzde yarımı nispetinde bir ödenek ayrılır.

ALTINCI MADDE — Köy, belediye ve Özel İdarece ayrılan ödeneğin çocukların masraflarını karşılamadığı hallerde öğretim çağına kadar olan çocuklar için Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı, daha yukarı yaşlar için de Millî Eğitim Bakanlığı bu kanunun tatbiki için konulan ödenekten imkân nispetinde köylere ve belediyelere para yardımında bulunurlar.

YEDİNCİ MADDE — Köylerde, kasaba ve şehirlerde mahallen bakılması mümkün olamıyan çocuklardan öğretim çağına kadar olanlar Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığının kuracağı çocuk bakım yurtlarına, daha yukarı yaştakiler de Millî Eğitim Bakanlığının kuracağı müesseselere alınrlar.

SEKİZİNCİ MADDE — Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı birinci maddede yazılı olan çocuklardan öğretim çağına kadar olanların bakım ve korunmasını sağlamak üzere (Çocuk bakım yurtları) kurar. Burada öğretim çağına gelen çocuklar Millî Eğitim Bakanlığının müesseselerine devrolunurlar.

Millî Eğitim Bakanlığının ilköğretim çağına girenlerin bakım, korunma ve eğitimi ile uğraşmak üzere (Yetiştirme yurtları) kurar. Bu çocukların ilköğretimi yurdun içindeki veya civardaki ilkokullarda yapılır.

DOKUZUNCU MADDE — Yetiştirme yurtları ilköğretimi bitiren çocukların değişik mesleklere girmesini sağlayacak tedbirleri alır.

İlköğretim çağını aştığı halde bunu görmemiş olarak teslim edilen çocukların eğitimi, öğretimi ve meslek sahibi olmaları için gerekli tedbirler, Millî Eğitim Bakanlığınca alınır.

Bunun için Millî Eğitim Bakanlığının, ihtiyaç görülen yerlerde döner sermayeli iş yerleri ve atelyeler kurabilir. Gerekli döner sermayeler her yıl Millî Eğitim Bakanlığının Bütçesine konur.

ONUNCU MADDE — Yetiştirme yurtları, mümkün olduğu kadar, çocukların ilerde iş bulabilecekleri bölgelerde kurulur.

ON BİRİNCİ MADDE — Yetiştirme yurtlarında ilköğretimini bitiren çocuklardan kabiliyet gösterenler, daha ileri tahsil yapmak üzere imtihan ile parasız yatılı okullara alınabilirler. Diğerleri bilhassa ilerde bağımsız olarak çalışmalarını sağlayacak meslekleri öğrenebilecekleri özel iş ve meslek sahipleri yanına, Devlet fabrika ve tarım kurumlarına, özel fabrika ve iş yerlerine çırak olarak verilirler.

ON İKİNCİ MADDE — Devlet kurumları, hizmetlerine aldıkları çocukları beslemek, giydirmek ve barındırmakla mükelleftirler. Özel iş sahiplerinden bu hususları temin edenler tercih olunur.

ON ÜÇÜNCÜ MADDE — Çırak olarak alınan çocukların iş verenler tarafından barındırılması, beslenmesi, giydirilmesi mümkün olmadığı hallerde bu hususlar çocukların kendi yetiştirme yurtlarıncaya sağlanır.

ON DÖRDÜNCÜ MADDE — Çırak olarak iş yerlerine verilen ve yetiştirme yurdunda bakılan çocuklardan ücret mukabili çalıştırılanların yurt masrafları Millî Eğitim Bakanlığınca tensip edilecek nispetlerde kazançlarından çıkarılır. Çocuğun harçlığı da ayrıldıktan sonra artarsa geri kalan kısım Millî Bankalardan birisine bir ay zarfında yatırılır.

Çocuğun ücretinin başlama zamanı ve miktarı yurt idaresiyle iş veren arasında mahallî örf ve rayice göre tesbit olunur. Çocuğun harçlığı da yurt idaresi tarafından belirtilir.

ON BEŞİNCİ MADDE — Köylerde veya çiftçiler yanında aynı ücretler mukabili çalıştırılan çocuklara verilen mallardan paraya tahvil edilebilenler bankaya yatırılır. Satılamıyanlar köy ihtiyar heyetleri tarafından kıymetlendirilerek çocuk adına saklanır.

ON ALTINCI MADDE — Çocuklar adına biriken para ve mallar reşit olduğu zaman çocuğa aynen verilir.

Türk Medeni Kanununun 398 nci maddesi hükmü bu çocuklar hakkında uygulanmaz.

ON YEDİNCİ MADDE — Kendilerine güvenilebilen aile veya özel kişiler bakanlıklarca açılan müesseselerdeki çocukları Türk Medeni Kanunu hükümlerine göre evlât edinme veya bakmak üzere isterlerse verilebilirler. İcabında bu çocuklar ücret mukabili bakılmak üzere kendilerine güvenilebilen kimseler yanına da verilebilirler.

ON SEKİZİNCİ MADDE — Bakılmak üzere aile ve özel kişilere verilen, çalıştırılan çocukların reşit oluncaya kadar durumları, bu kanunun kendilerine yüklediği görev hudutları içinde Sağlık ve Sosyal Yardım ve Millî Eğitim Bakanlıklarınca takip ve murakabe edilir.

ON DOKUZUNCU MADDE — Bu çocuklardan durumları özel bir eğitim usulünü icabettirenler için Millî Eğitim Bakanlığınca gerekli müesseseler kurulur. Buraya gönderilen çocuklar müessesesece kabul edilmeden evvel bir müşahede devresi geçirirler.

YIRMİNCİ MADDE — 1593 sayılı Umumi Hıfzıssıhha Kanununun 158, 159 ve 160 nci maddeleri çevresine giren bütün müesseseler Millî Eğitim Bakanlığı tarafından da denetlenir. Eğitim bakımından görülecek kusurlar eğitim memurlarının yazılı ihtariyle bir ay zarfında düzeltilir. Bu düzeltmeyi yapmayanların yanlarında çocukların bulundurulmasına müsaade edilmez ve müesseseleri kapatılır.

YİRMI BİRİNCİ MADDE — Yetiştirme yurdunda bulunan çocuklar yurttan kaçacak olurlarsa, zabıta vasıtasıyla bulunarak geri getirilirler.

İş yerleriyle özel kişiler yanında barındırılan, çalıştırılan çocuklar da bağlı oldukları yetiştirme yurdunun müsaadesi olmadıkça yerlerini terk edemezler.

Yurtlar veya iş sahipleri yanında korunmakta ve yetiştirilmekte olan çocuklara karşı, Türk Ceza Kanununun 182 nci maddesinde yazılı fiilleri işliyenler hakkında bu maddede yazılı cezalar verilir.

YİRMI İKİNCİ MADDE — Her iki Bakanlıkça çocukların korunma ve yetiştirilmesi için gerekli ödeneklerin kaynakları şunlardır :

A) Millî Eğitim ve Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlıkları Bütçesinden her yıl ayrılacak ödenek;

B) Özel ve tüzel kişiler tarafından müesseselere yapılacak aynî veya nakdî bağışlar ve tesisler;

C) Yurtlar tarafından veya bunlar yararına verilecek müsamere gelirleri;

Bu müsamere gelirleri ve her türlü bağışlar vergi ve resimlerden muaftır.

YİRMI ÜÇÜNCÜ MADDE — İş yerlerinde çalıştırılan çocuğun ücretinden bankaya yatırılması gereken miktarı zamanında Millî bankalardan birine yatırımlardan bu paralar tahsil edilir ve ayrıca elli liradan aşağı olmamak üzere ağır para cezasına çarptırılırlar.

Ücret olarak aynen verilen malları korumayanlar veya bunların intifa hakkından çocuğu mahrum edenlerle birikmiş para veya malını reşit olduğu zaman çocuğa teslim etmiyenlere aynı ceza tatbik olunur.

YIRMİ DÖRDÜNCÜ MADDE — Ücretle çalıştırılan çocukların ölümü halinde kanuni mirasçıları yoksa birikmiş olan paraları bağlı oldukları yetiştirme yurduna intikal eder.

YIRMİ BEŞİNCİ MADDE — Bu kanunun yürütülmesi hususunda Millî Eğitim ve Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlıkları işbirliği yaparlar.

Belediyelerce kurulacak müesseselerde bu kanun hükümlerine ve Millî Eğitim ve Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlıklarınca tanzim edilen yönetmelik hükümlerine göre çalışırlar.

YIRMİ ALTINCI MADDE — Hayır Dernekleri, köy ihtiyar heyetleri ve belediyeler, Sağlık ve Sosyal Yardım ve Millî Eğitim Bakanlıkları ile işbirliği ederler.

Kâfi miktarda parası bulunmayan hayır dernekleri müesseselerine yerleştirilen çocukların bakım ücretleri; köy ihtiyar heyetleri, belediyeler veya bakanlıklarca ihtiyaç görüldüğü nispette ödenir.

YIRMİ YEDİNCİ MADDE — Bakanlıklar, bu kanunla kendilerine verilen görevlere ihtiyacın en çok duyulduğu yerlerden başlayacaklardır.

YIRMİ SEKİZİNCİ MADDE — Bakanlıklar ve belediyeler tarafından kurulacak ana okullarına, istekli ana ve babalı çocuklar da ücret karşılığında alınabilirler.

YIRMİ DOKUZUNCU MADDE — Bu kanun ve yönetmeliğinin tatbikatını incelemek ve daha iyi olmasını sağlayacak tedbirleri tesbit üzere Millî Eğitim Bakanlığında yılda bir defa toplanmak ve en çok bir hafta sürmek üzere bir (Çocuk koruma genel danışma kurulu) teşkil olunur.

Bu kurul üyeleri şunlardır :

1. Millî Talim ve Terbiye dairesinden bir üye;
2. İlköğretim Genel Müdürü;
3. Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı Danışma Kurulundan bir üye;
4. Millî Eğitim, Sağlık ve Sosyal Yardım, Adalet, İçişleri ve Çalışma Bakanlıkları temsilcileri;
5. Millî Eğitim Bakanlığının tesbit edeceği dört vali;
6. Millî Eğitim Bakanlığının tesbit edeceği dört belediye başkanı;
7. Millî Eğitim Bakanlığının tesbit edeceği dört köy muhtarı;
8. Esas amacı çocuğa yardım olan hayır derneklerinin ve Kızılayın temsilcileri;
9. Açılmış yurtlardan bir müdür, bir öğretmen ve bir hekim;
10. İki il Millî Eğitim müdürü;
11. Üniversite veya yüksek tahsil müesseselerinden bir pedagog, bir çocuk hastalıkları mütihassısı ve bir ruh hastalıkları mütihassısı;
12. Büyük iş müesseseleri sahiplerinden iki kişi;
13. Bir hayır kurumuna bağlı olmadan önemli bir bağışta bulunan veya tesis kuran iki vatandaş.

Bu Kurul Millî Eğitim Bakanının başkanlığında toplanır.

OTUZUNCU MADDE — 29 ncu maddedeki kurula Ankara dışından gelen üyelerin kanuni harcırahları Millî Eğitim Bakanlığı Bütçesinden ödenir. Uhdeleğinde resmî bir vazife bulunmayanların harcırahlarının hesabında beşinci derece aylık aslı esastır.

OTUZ BİRİNCİ MADDE — 29 ncu maddedeki amaçları sağlamak üzere il merkezlerinde ve ilçelerde yılda üç defa toplanacak bir (İl veya ilçe çocuk koruma kurulu) teşkil olunur. Bu kurulun üyeleri şunlardır :

1. Vali veya kaymakam;
2. Belediye başkanı;
3. Bir belediye meclisi üyesi;
4. Bir umumi meclis üyesi;
5. Millî Eğitim ve Sağlık ve Sosyal Yardım müdürleri veya memurları ve Hükümet tabipleri;
6. İki öğretmen;
7. İki iş sahibi;
8. İki muhtar;
9. Esas amacı çocuk koruması olan hayır dernekleri temsilcileri;
10. Bir hayır kurumuna bağlı olmadan önemli bağışta bulunan veya tesis kuran iki vatandaş.

Bu kurul vali veya kaymakamın başkanlığında toplanır.

GEÇİCİ MADDE — 1949 yılı Bütçesinin Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı kısmının 701 nci (Kimsesiz ve metruk çocuklar genel giderleri) bölümündeki ödenekten Sağlık ve Sosyal Yardım ve Millî Eğitim Bakanlıklarının teklifi üzerine gereken miktarını Millî Eğitim Bakanlığı Bütçesinde (Korunmaya muhtaç çocuklar genel giderleri) adıyla yeniden açılacak bir bölüme aktarmaya Maliye Bakanı yetkilidir.

OTUZ İKİNCİ MADDE — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

OTUZ ÜÇÜNCÜ MADDE — Bu kanunu Sağlık ve Sosyal Yardım, Millî Eğitim, İçişleri ve Maliye Bakanları yürütür.

25 Mayıs 1949

...

<i>Cumhurbaşkanlığına yazılan tezkerenin tarih ve numarası</i>	:	24. V. 1949 ve 1/137
<i>Bu kanunun ilânının Başbakanlığa bildirildiğine dair Cumhurbaşkanlığından gelen tezkerenin tarih ve numarası</i>	:	25. V. 1949 ve 4/475
<i>Bu kanunun görüşmelerini gösteren tutanakların cilt ve sayfa numaraları</i>	:	<i>Cilt Sayfa</i>
	:	4 110
	:	11 450,516:527,531:550,557:587
	:	12 16:26,105:106
	:	18 498
	:	19 596:609,610,612,636:639